

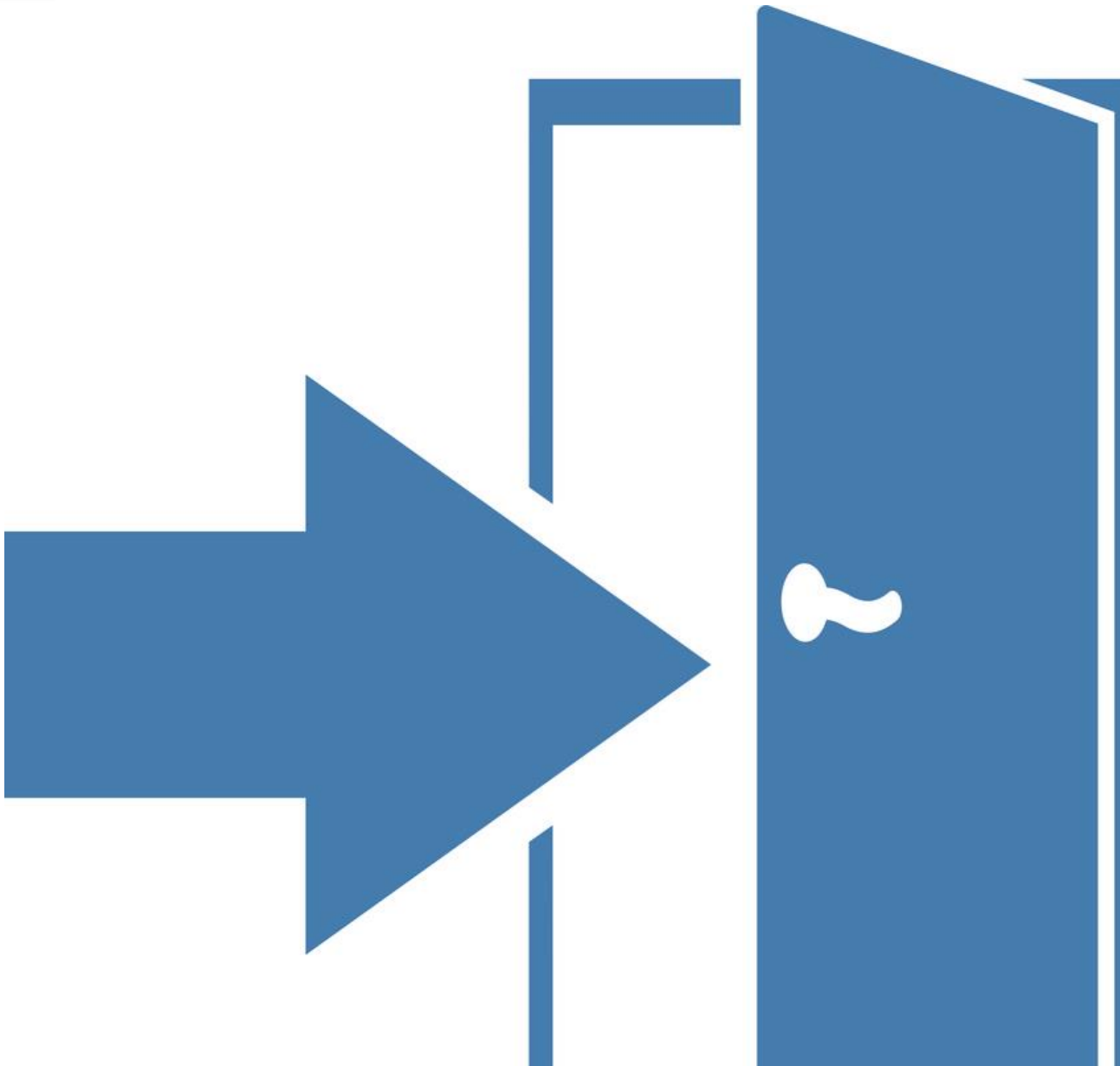
PRAVILNIK ZA OPIS
I PRISTUP GRAĐI

Implementacija 'Pravilnika za opis i pristup građi u knjižnicama, arhivima i muzejima' u informacijskim sustavima

dr. sc. Ana Vukadin

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu

Centar za stalno stručno usavršavanje knjižničara
Zagreb, 13. listopada 2020.

1. Predmet, svrha i ciljevi
Pravilnika

2. Kome je namijenjen
Pravilnik?

3. Pravilnik i informacijski
sustavi

Predmet, svrha i ciljevi Pravilnika

- namjena: identifikacija i opis građe koja se prikuplja, pohranjuje, obrađuje, štiti, istražuje, prezentira i stavlja na raspolaganje korisnicima u knjižnicama, arhivima i muzejima
- skup elemenata podataka i pripadajućih odredbi o izvorima, odabiru i oblikovanju podataka

prirodni objekti

kulturni objekti

arhivsko gradivo

publikacije

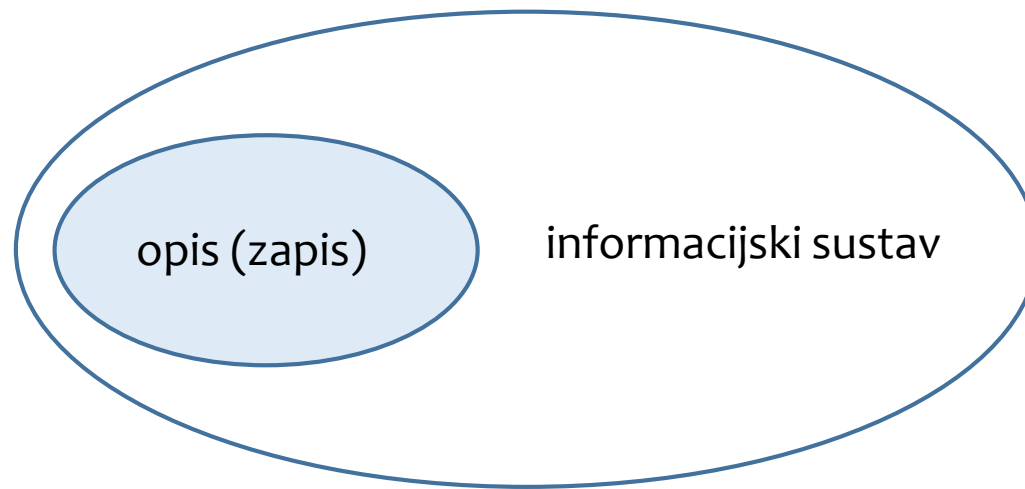
Kome je namijenjen Pravilnik?

- katalogizatori
- kustosi
- dokumentaristi
- arhivisti

druge zajednice
(imatelji arhivskog
gradiva, nakladnici,
galeristi, agencije za
autorska prava...)

Pravilnik

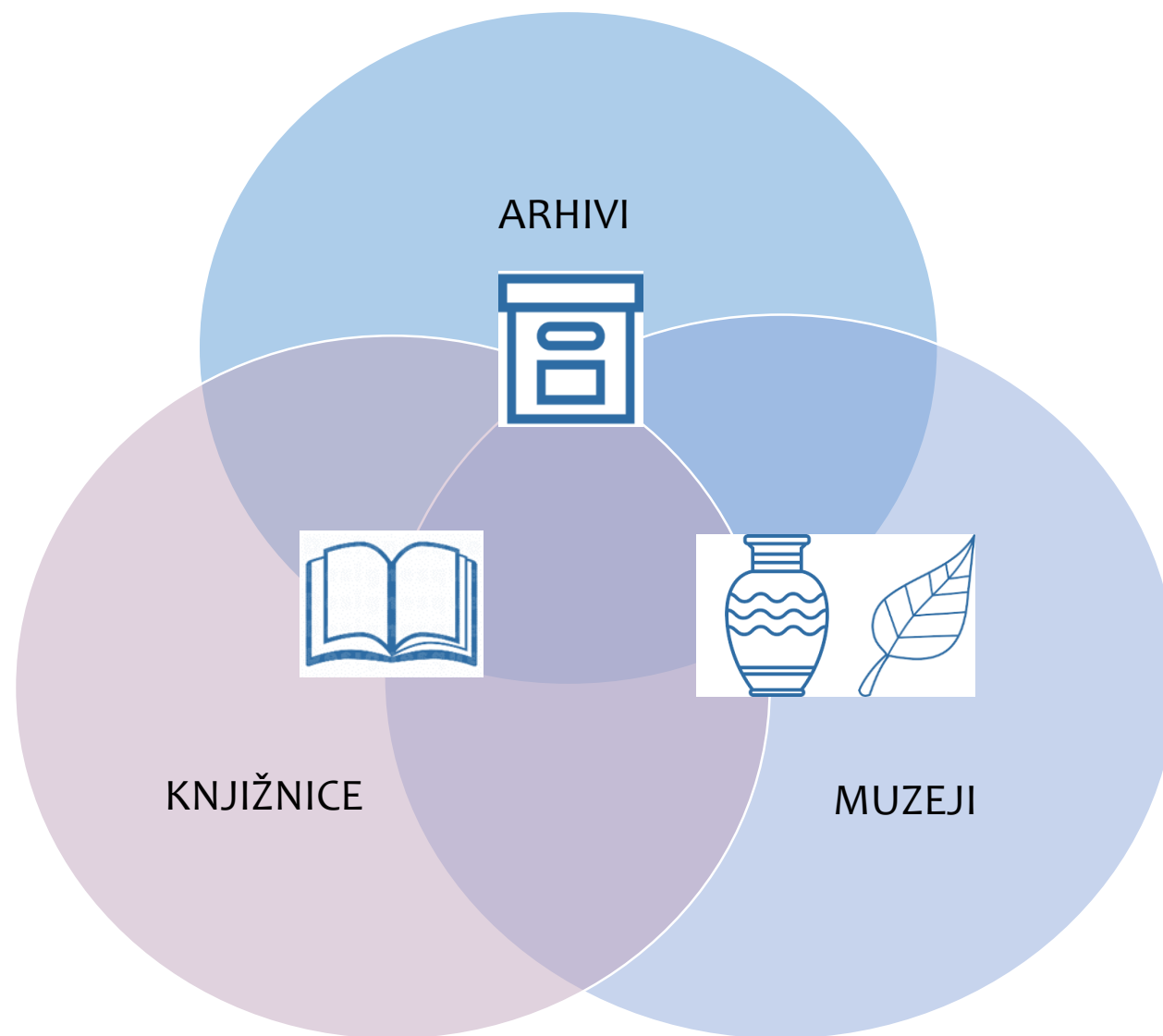

- istraživanje
- pronalaženje
- identifikacija
- odabir
- pristup

korisnici

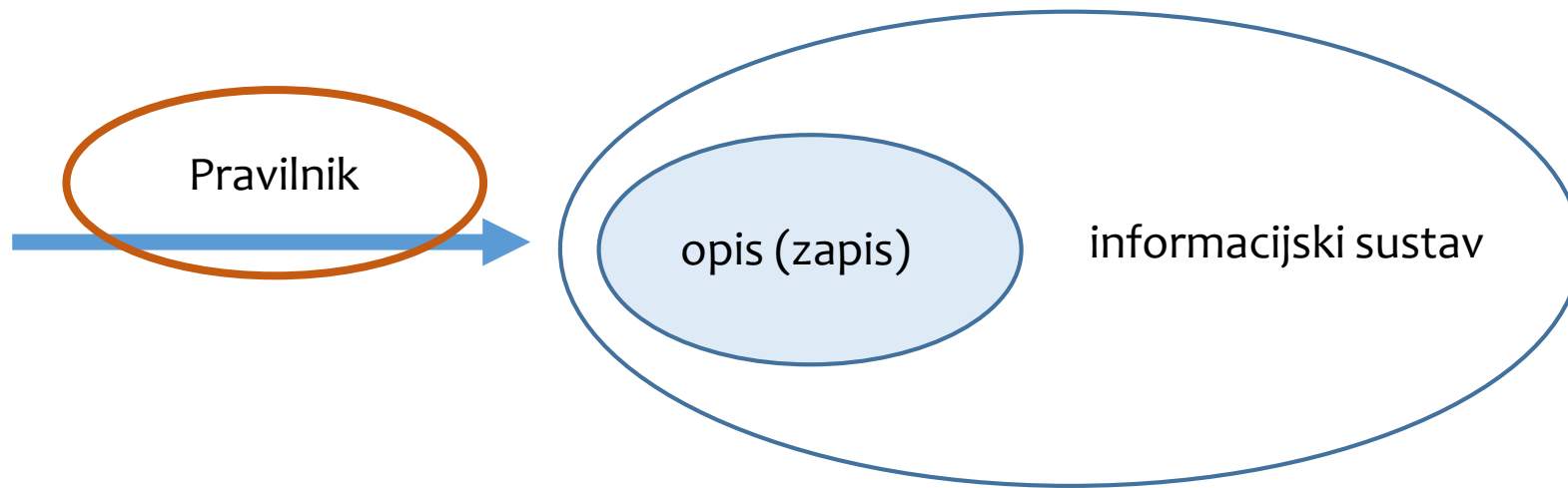
A 2 Svrha i ciljevi Pravilnika
A 3 Uporaba pravilnika

- katalogizatori
- kustosi
- dokumentaristi
- arhivisti

druge zajednice
(imatelji arhivskog
gradiva, nakladnici,
galeristi, agencije za
autorska prava...)

- istraživanje
- pronalaženje
- identifikacija
- odabir
- pristup

korisnici

A 2 Svrha i ciljevi Pravilnika
A 3 Uporaba pravilnika

Standard za sadržaj podataka

ISAD(G), ISBD, CCO, CDWA...

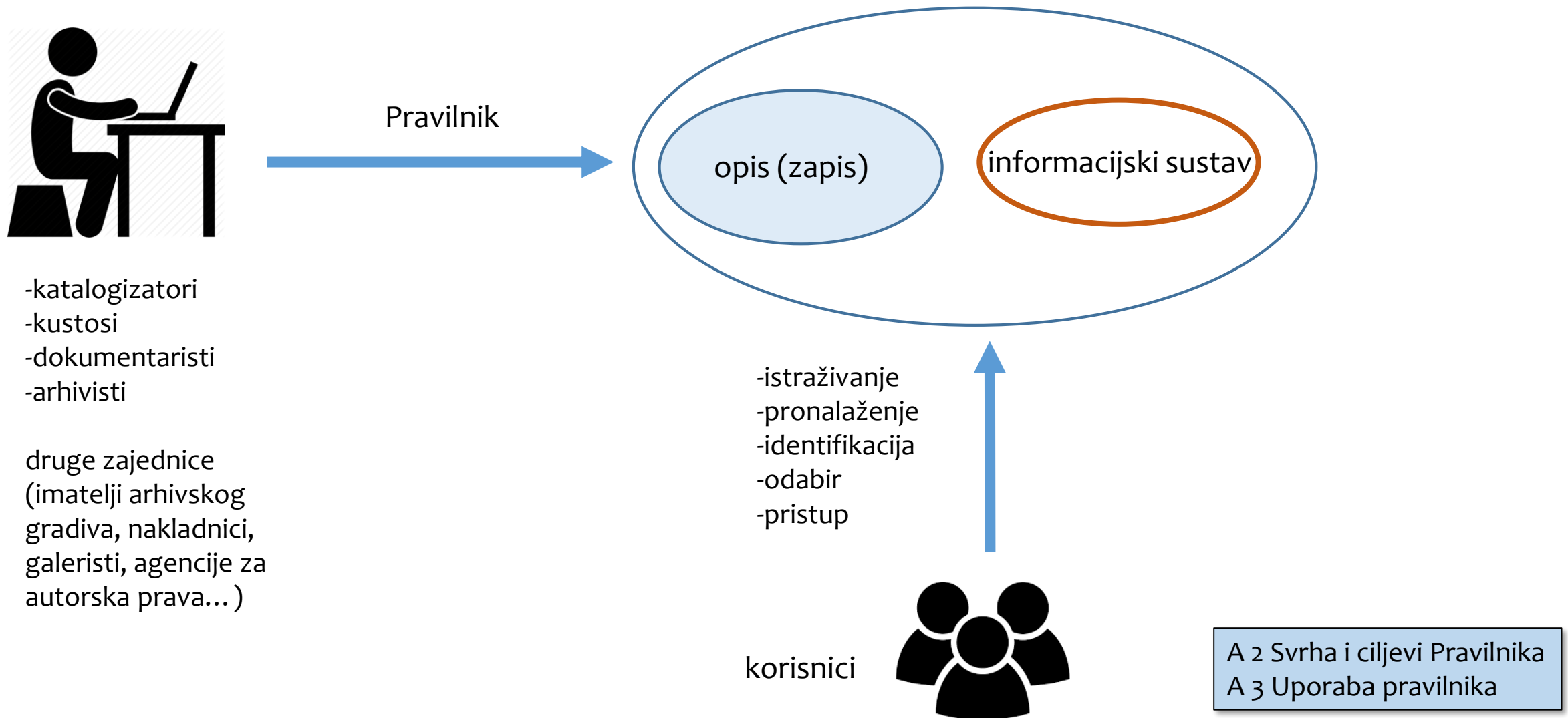
Standard za strukturu podataka

MARC21, UNIMARC, XML, EAD...

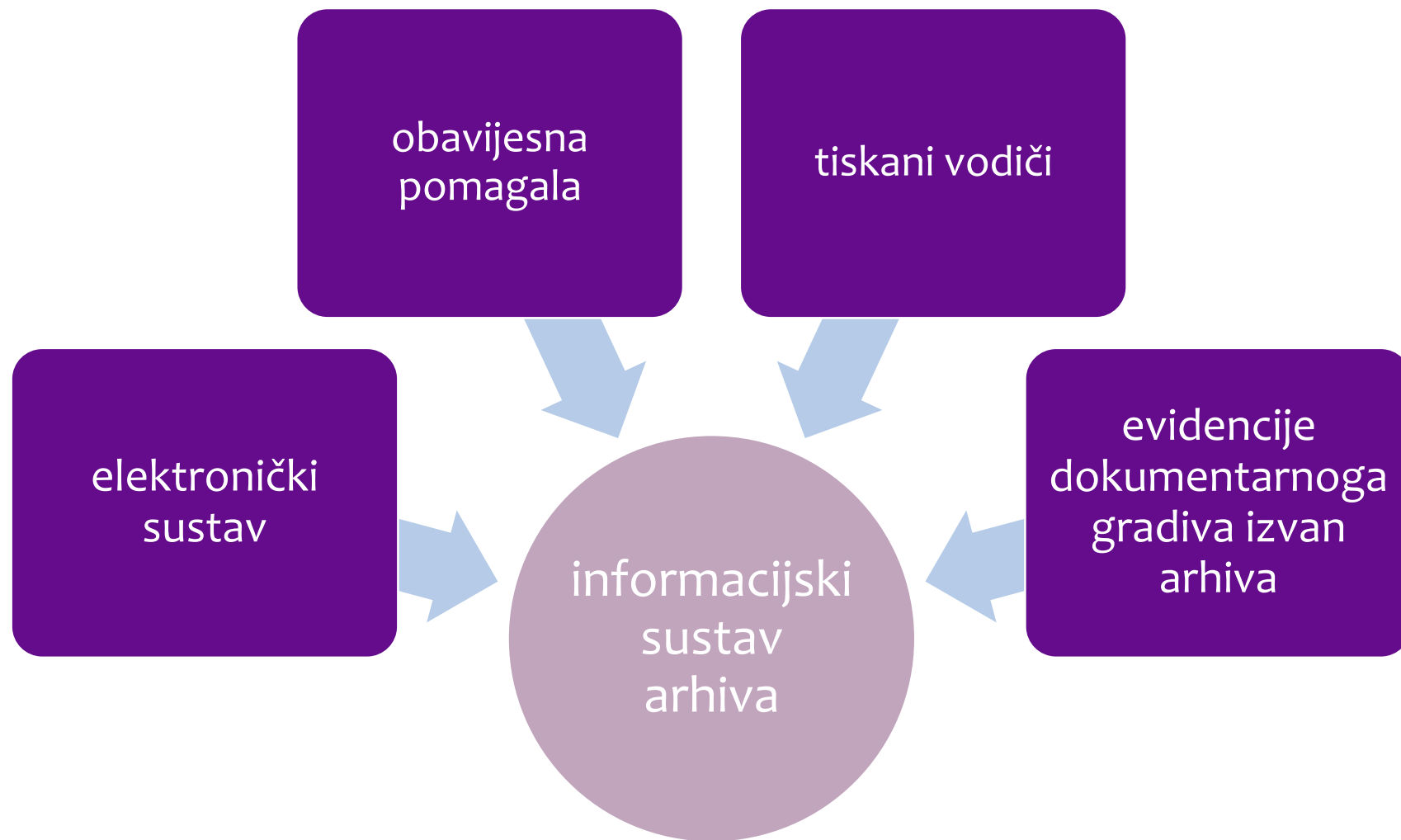
Standard za rječničke vrijednosti

AAT, MESH, UDC, LCSH...

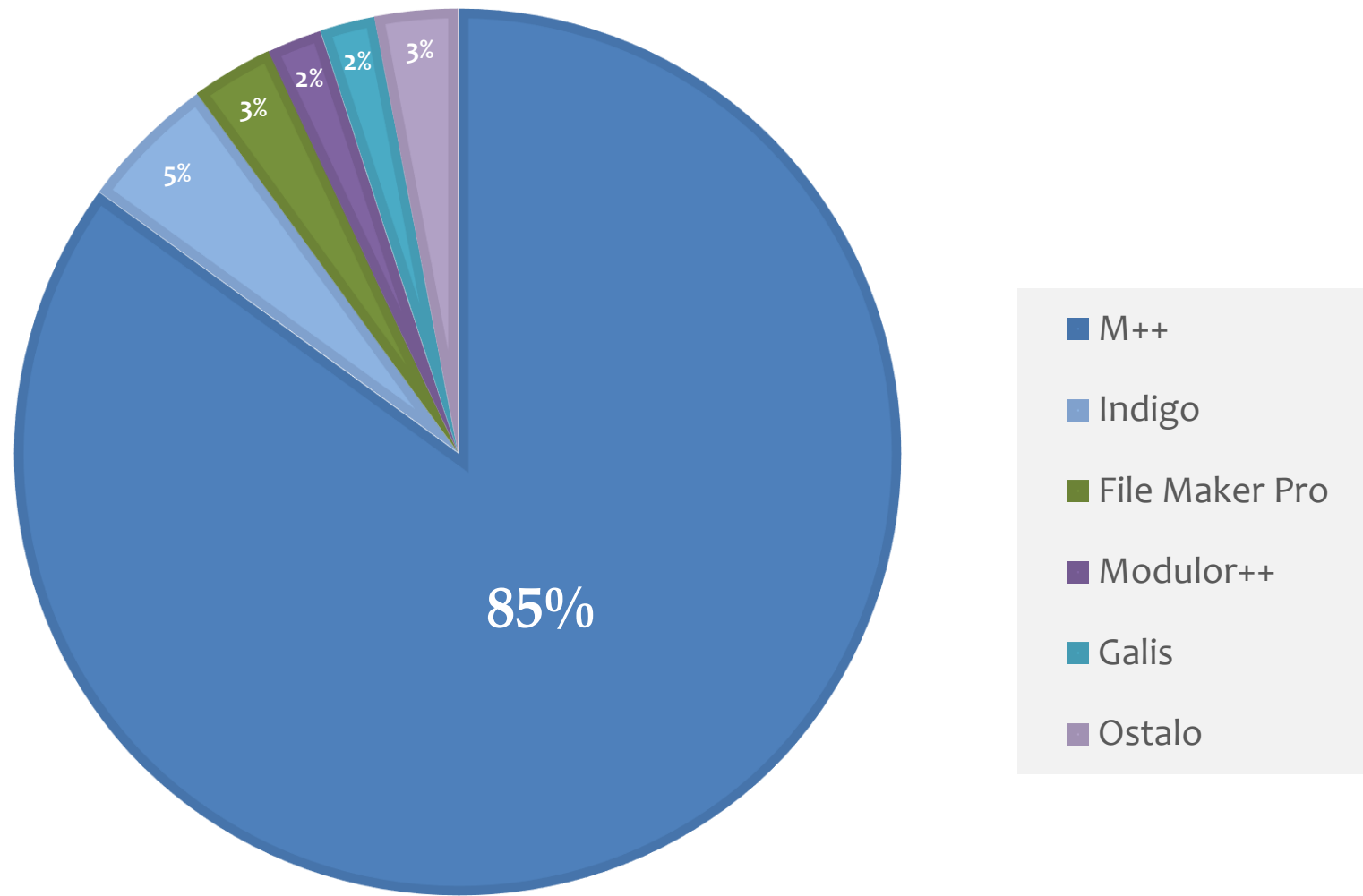
Pravilnik i informacijski sustavi

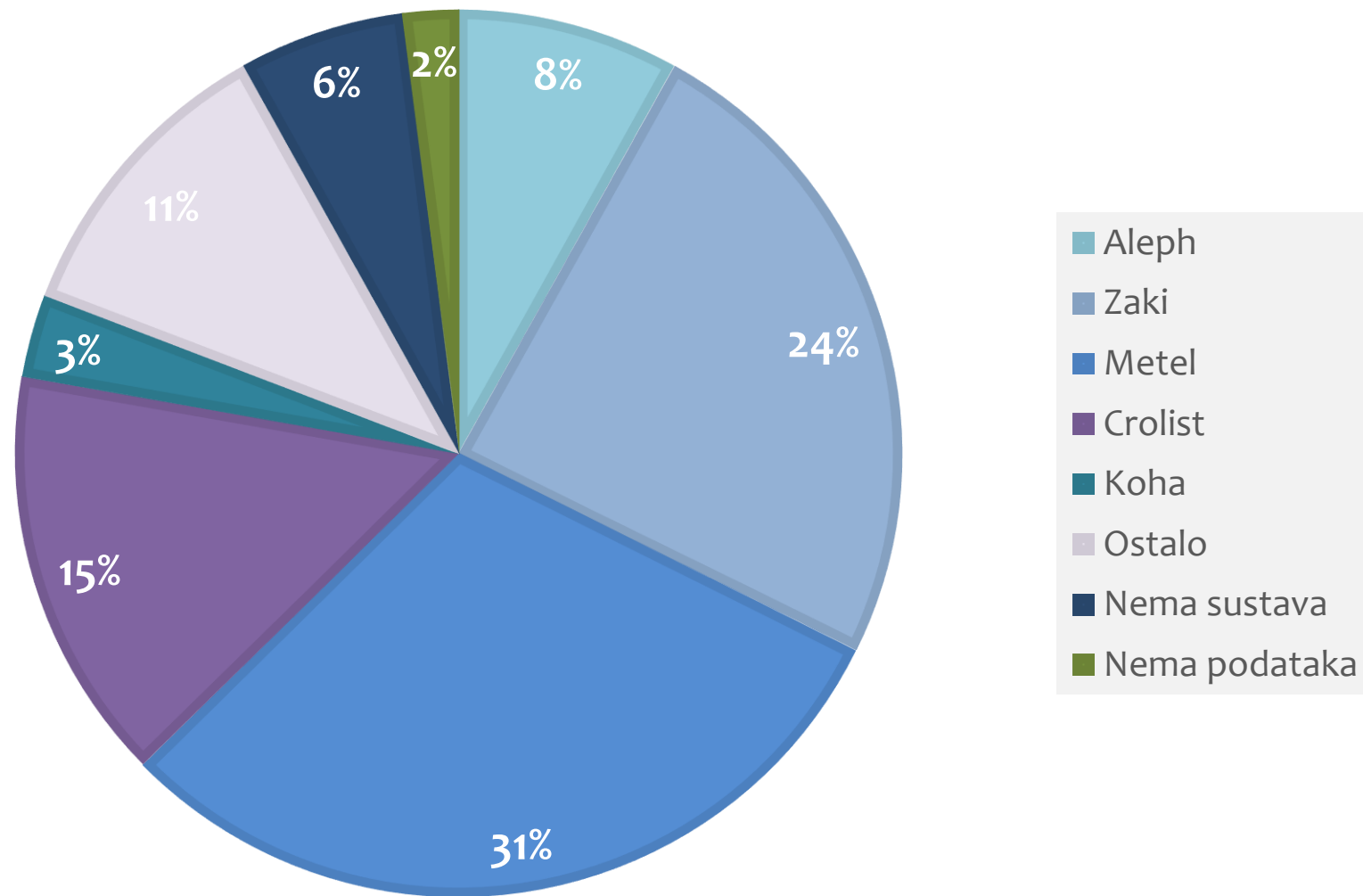

MUZEJSKE ZBIRKE RH U INFORMACIJSKIM SUSTAVIMA

Izvor podataka: MDC

INFORMACIJSKI SUSTAVI U KNJIŽNICAMA RH*

Izvor: Statistički podaci i pokazatelji uspješnosti za 2018. // Portal matične djelatnosti knjižnica u Republici Hrvatskoj. URL: <http://maticna.nsk.hr/statistika/preuzimanje/>

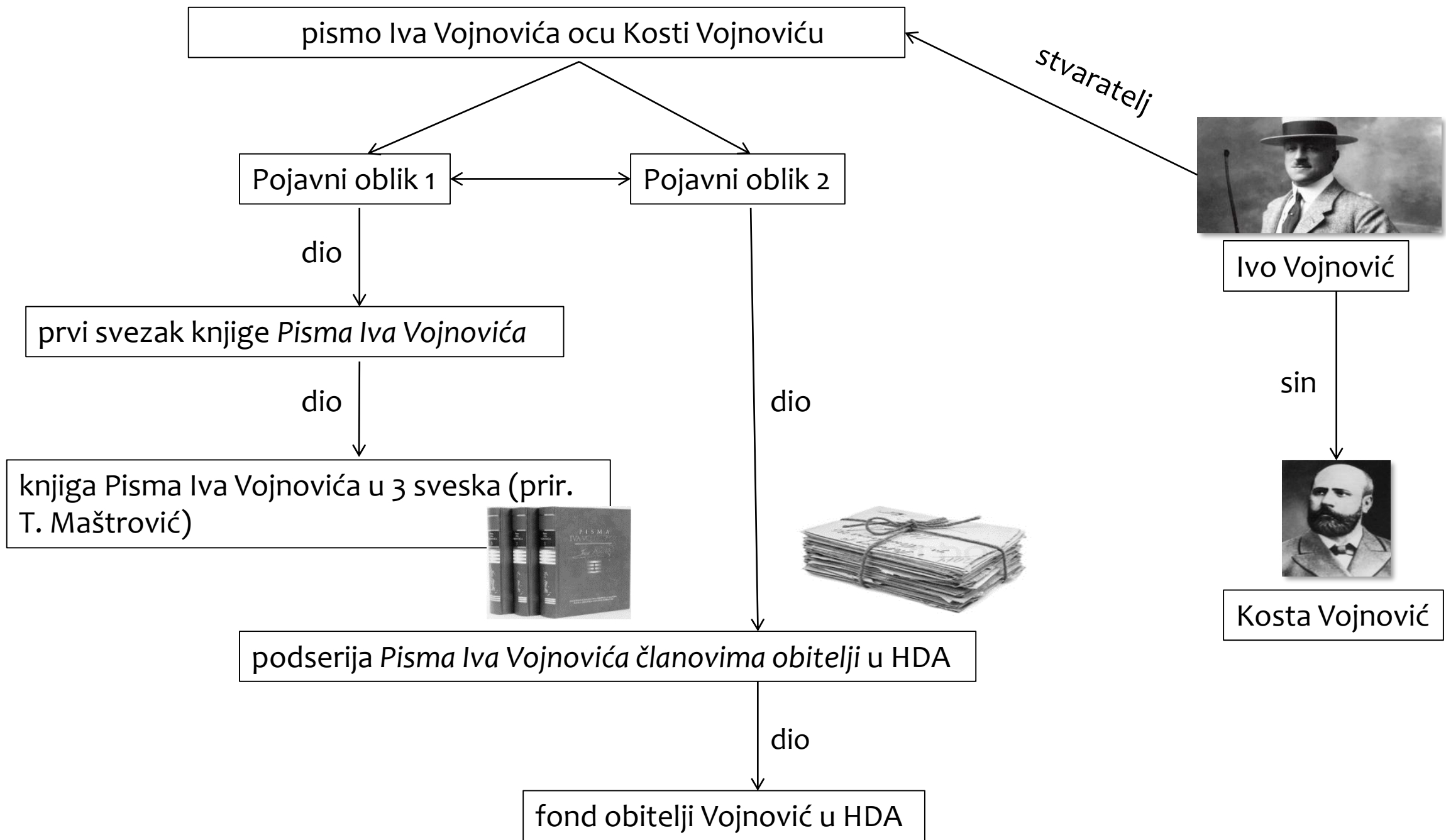
* Podaci ne uključuju školske knjižnice.

Postoji li kod nas jedinstvena institucija, jednostavna za korištenje i dostupna, koja će svojim korisnicima nuditi centraliziran, sveobuhvatan i pouzdan izvor informacija i dokumentaciju o hrvatskim umjetnicima, intelektualcima i kulturnjacima?

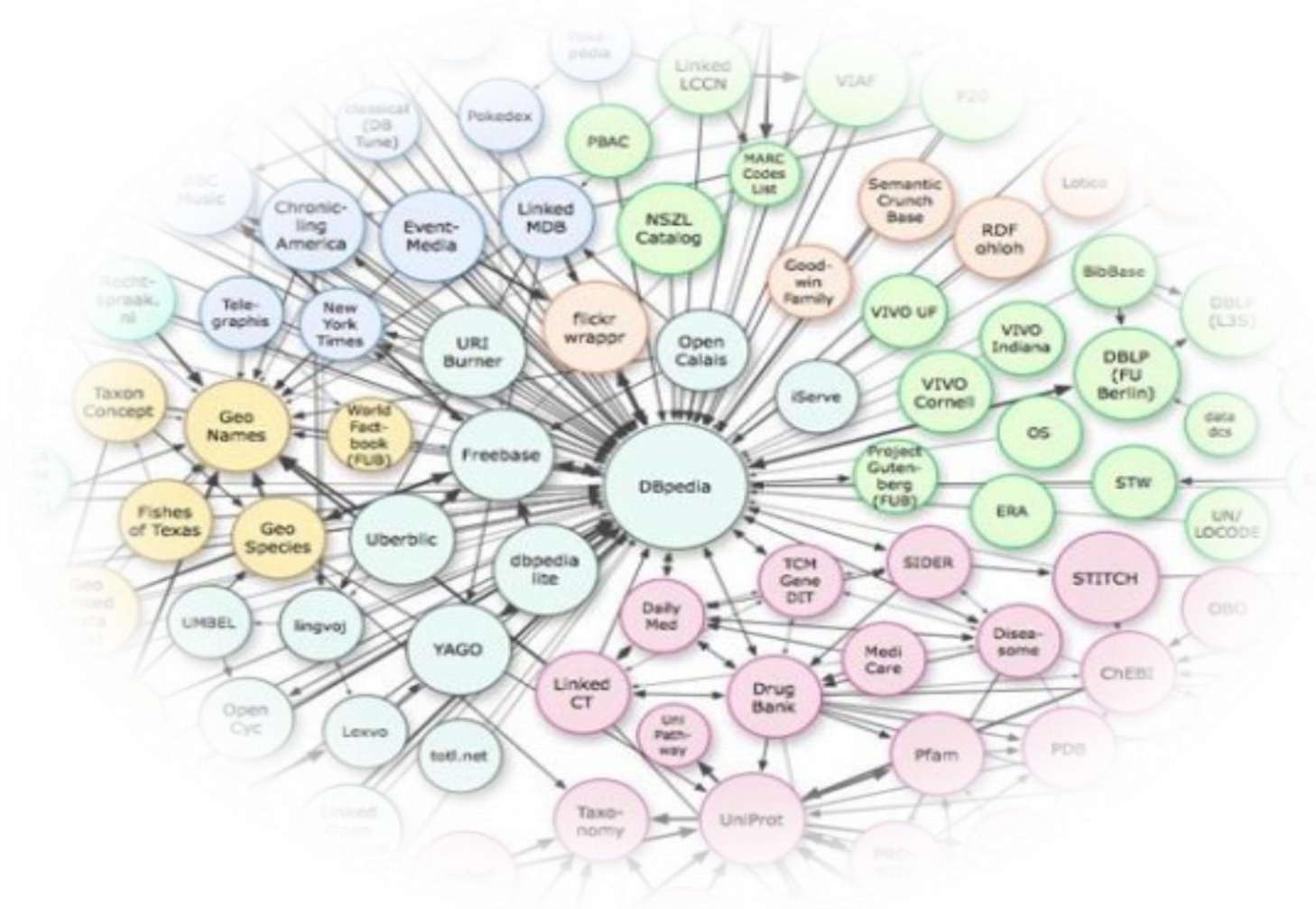
Dokumentaciju koja bi, osim objavljenih djela i rukopisa, po mogućnosti uključila svu građu oko djela, kao što su originalni rukopisi ili digitalni zapisi, novinska dokumentacija i medijsko praćenje, privatni arhivi - pisma, bilješke, fotografije, dnevnici, filmovi, audio zapisi, portreti i sl. [...]

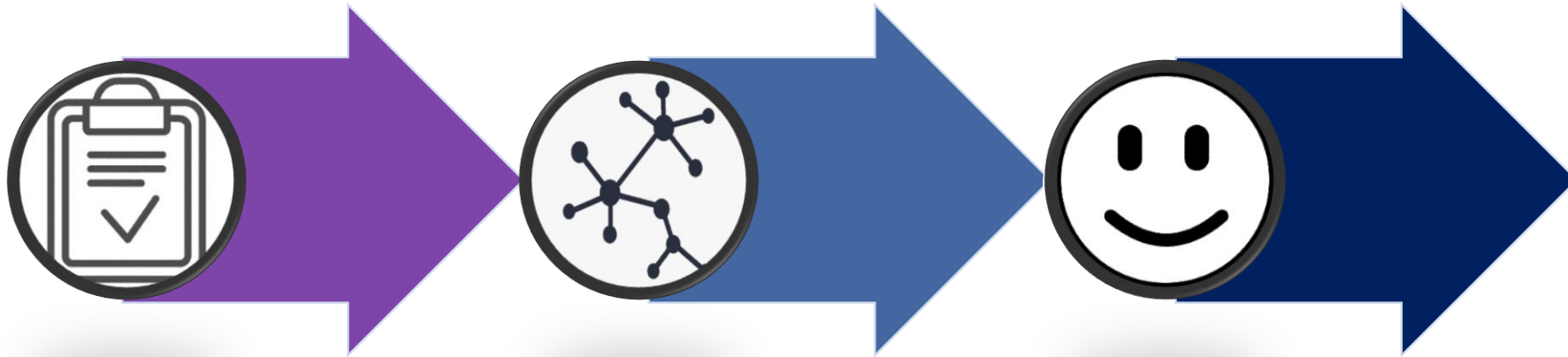
Ne, nažalost ne postoji jedno takvo mjesto ili institucija za koju bi svi znali i kojoj bi se čovjek sam, nasljednici, pa i nalaznici mogli obratiti za pomoć. Informacije i građa razjedinjeni su u brojnim postojećim institucijama, od NSK, Zavoda za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe u HAZU, Arhiv HAZU, Državni arhiv, Znanstvene knjižnice, HDP, DHK... Recimo, do sada nije bilo sustavnog promišljanja o baštini hrvatskih pisaca kao o cjelini; postojeće su bibliografije i katalozi parcijalni, pa je i do podataka o posjedovanju vrlo teško doći.

Slavenka Drakulić: Hoćemo li ikada sve o našim piscima imati na jednom mjestu? (Jutarnji list, 25. travnja 2020.)

skup praksi objavljivanja i povezivanja strukturiranih podataka na webu

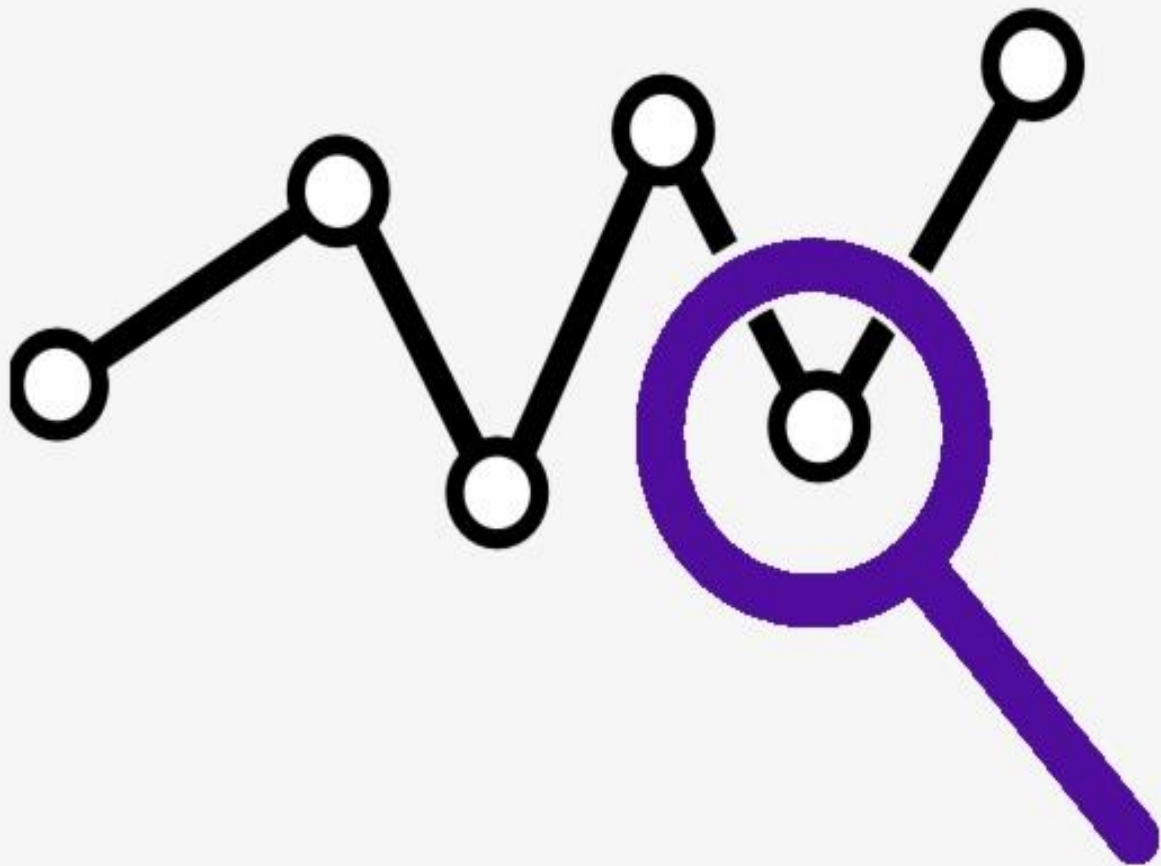

- standardizacija
- dosljednost

- dijeljenje podataka
- integracija podataka

- bolja dostupnost
- racionalizacija

1. Terminologija

2. Aspekt opisa

3. Razina opisa

4. Identifikacija agenata

Pretraži pravilnik

Izvoz PDF

▼ Filter

Predgovor

+ Uvodna poglavlja

+ 1 Stvarni prikaz jedinice građe

+ 2 Identifikacija jedinice građe

+ 3 Tematika i sadržaj jedinice građe

+ 4 Materijalni opis jedinice građe

+ 6 Dostupnost i uporaba jedinice građe

+ 7 Vremenski ciklus jedinice građe

+ 8 Identifikacija i opis agenta

+ 9 Identifikacija i opis mjesta

+ 10 Identifikacija i opis vremenskog raspona

+ 11 Odnosi između jedinica građe

+ 12 Odnosi između jedinice građe i agenta

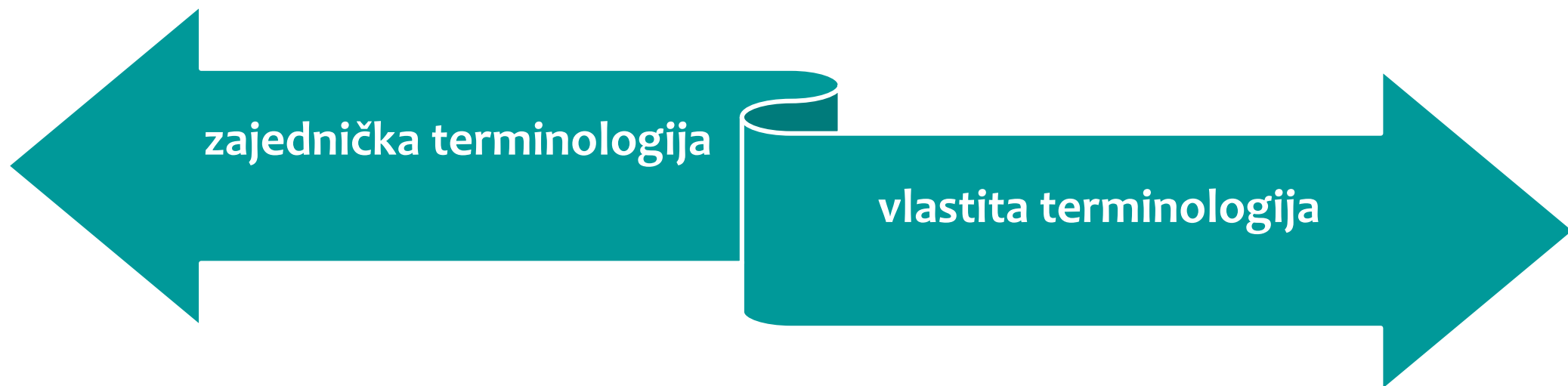
+ 13 Drugi odnosi među jedinicama opisa

+ Dodaci

+ Pojmovnik

PRAVILNIK
ZA OPIS I
PRISTUP GRAĐI
U KNJIŽNICAMA,
ARHIVIMA
I MUZEJIMA

- međusobna komunikacija
- razmjena, ujedinjavanje

- očuvanje konteksta
- izgradnja vlastite struke/discipline

Aspekt opisa

stvaratelj
predmet
područje...

DJELO

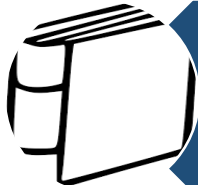
oblik sadržaja
jezik sadržaja
izvođački sastav...

IZRAZ

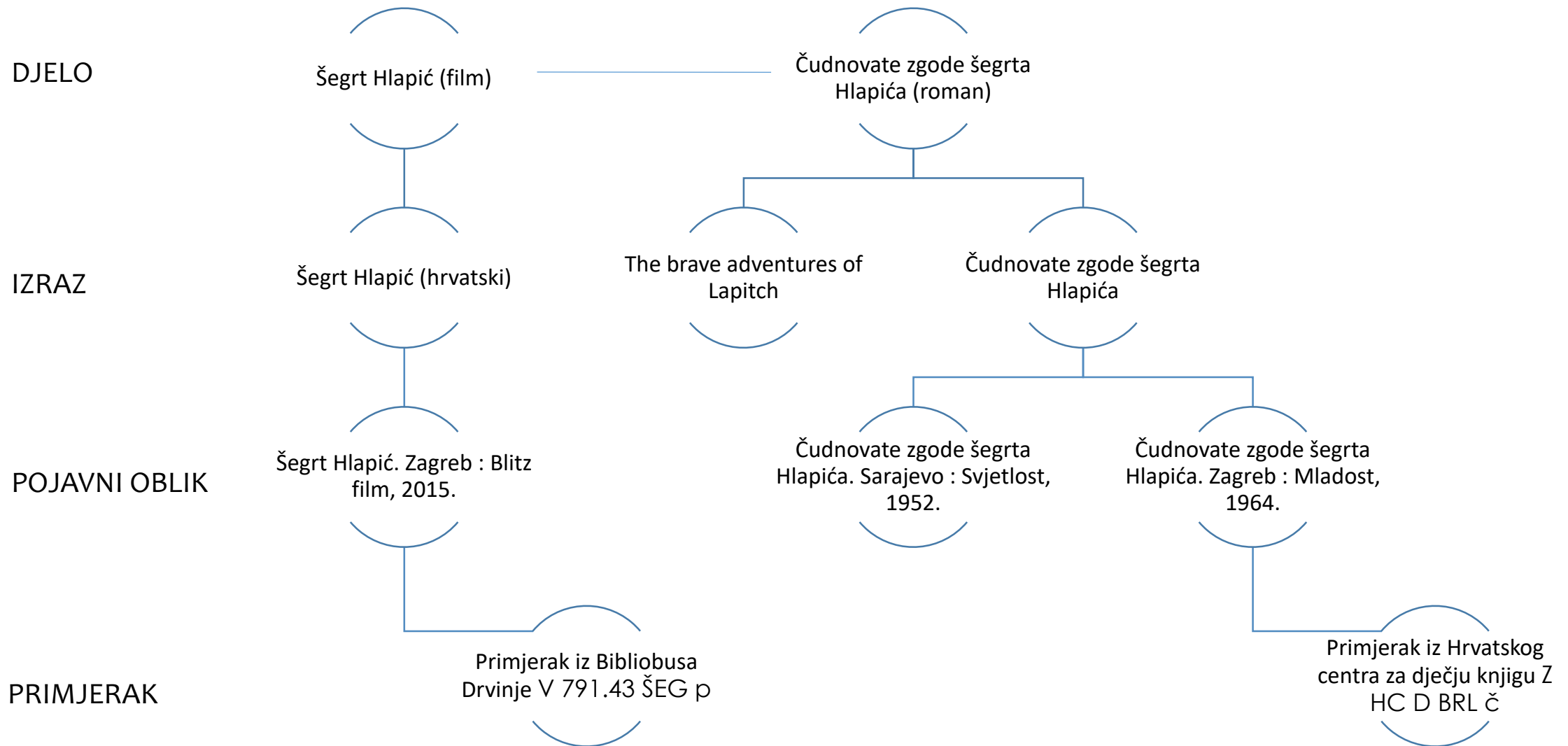
stvarni prikaz
opseg
dimenzije
proizvođač...

POJAVNI OBLIK

dostupnost
imatelj
vlasnik...

PRIMJERAK

Razina opisa

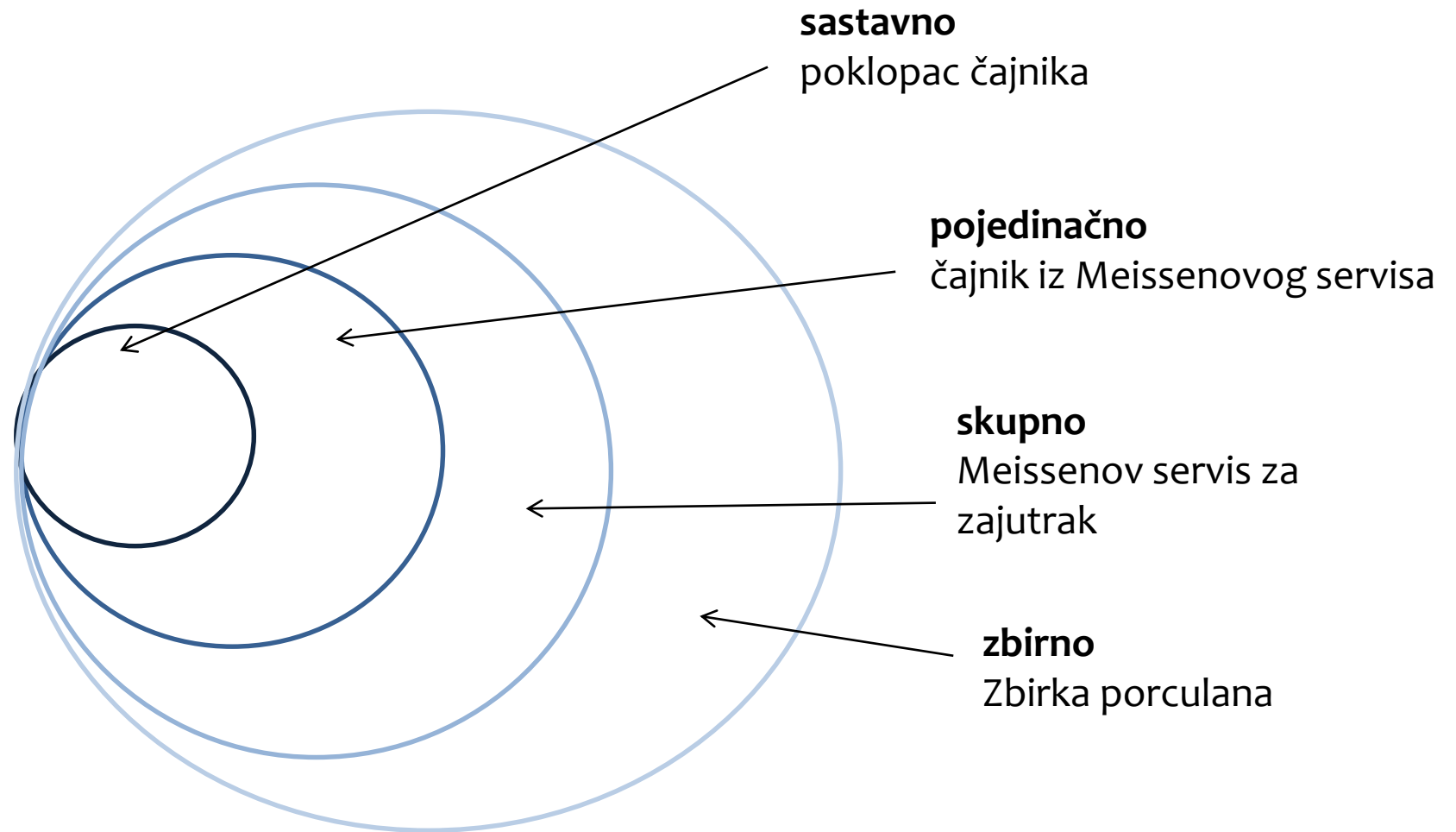
Odluka o tome u kojem će se fizičkom i/ili sadržajnom opsegu jedinica građe identificirati i opisati (npr. svaki objekt ili samo pojedini objekti u zbirci, časopis ili i pojedini članci u časopisu itd.) ovisi o potrebama korisnika, naravi građe, vrsti i veličini fundusa i drugim uvjetima.

Preporučuje se samostalno identificirati svaki dio jedinice građe

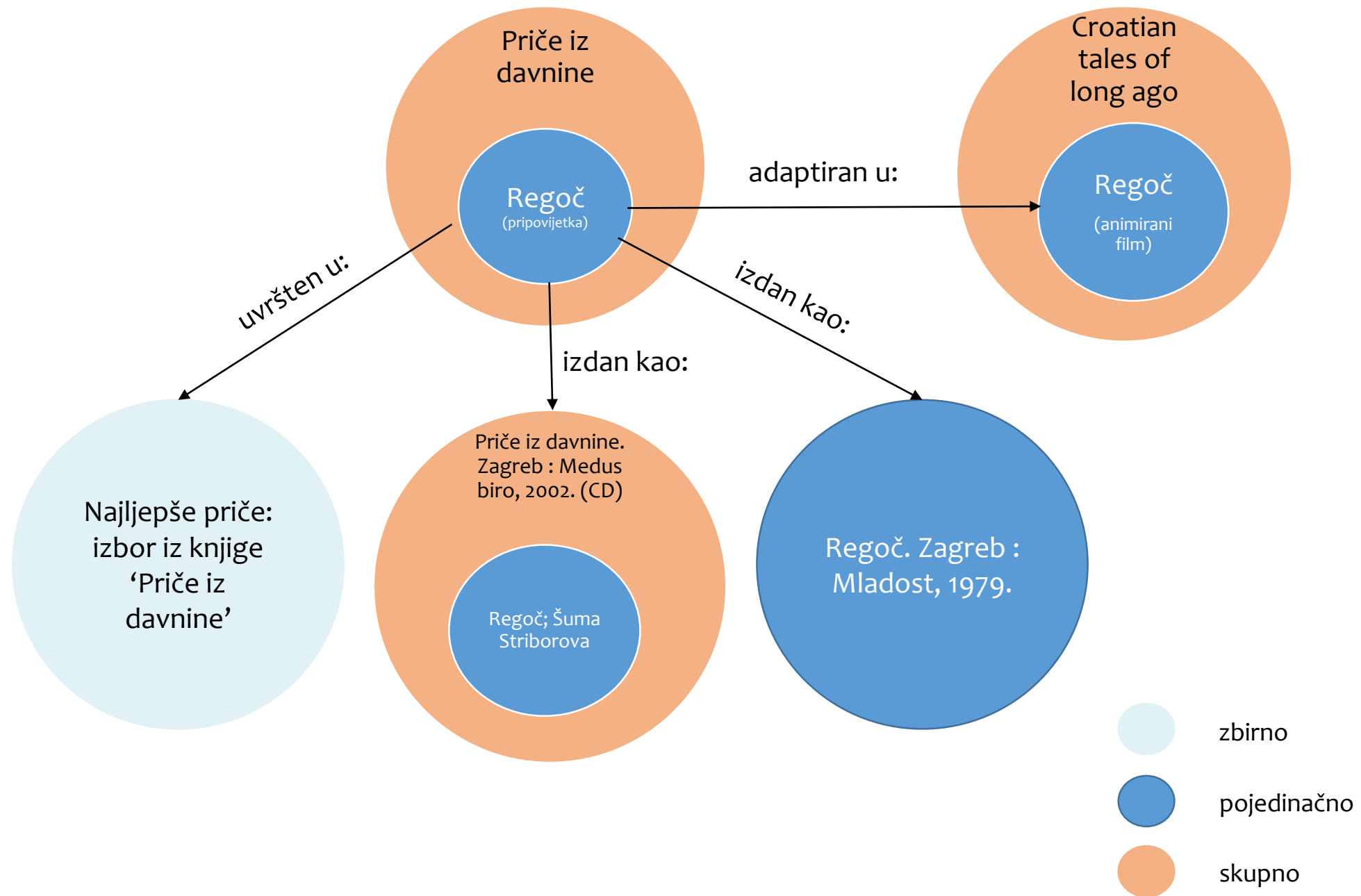
koji sadržava informacije koje se smatraju značajnima za

korisnike, a ne mogu se primjereno iskazati u opisu cjeline.

Pojedinosti vidi uz odgovarajuće jedinice opisa.

	DJELO	IZRAZ	POJAVNI OBLIK	PRIMJERAK
ZBIRNO	-zbirke -umjetne zbirke -izložbe -agregacije (antologije, zbornici itd.) -nakladničke cjeline -novine, časopisi itd.	-niz znakova određenog znakovnog sustava putem kojih je realizirano i priopćeno zbirno djelo	-ukupnost različitih predmeta uključenih u zbirno ili skupno djelo (svi predmeti iz zbirke, sve kutije koje čine fond...)	= zbirni pojavni oblik
SKUPNO	-likovni i književni autorski ciklusi i zbirke -cjeline uporabnih predmeta (kompleti, servisi, garniture) -cjeline arhivskoga gradiva -serijska autorska djela (blogovi, televizijske serije...)	-niz znakova određenog znakovnog sustava putem kojih je realizirano i priopćeno skupno djelo	-skup od više materijalnih nositelja (svezaka, filmskih kolutova, diskova...) -kompleti, mape itd. -svi fizički dijelovi serijskog djela (npr. svi sveščići časopisa)	= skupni pojavni oblik (kod unikatne građe) -konkretni primjerak skupnoga pojavnog oblika (kad je pojavni oblik izdanje, proizvodna serija ili sl.)
POJEDINAČNO	-najmanje konceptualno samostalne cjeline (fotografija, čaša, pismo, ugovor, članak, pripovijetka...)	-niz znakova određenog znakovnog sustava putem kojih je realizirano i priopćeno pojedinačno djelo	-najmanji funkcionalno samostalan fizički dio (fotografija, čaša, svezak, list, CD, datoteka...)	= pojedinačni pojavni oblik (kod unikatne građe) -konkretni primjerak pojedinačnoga pojavnog oblika (kad je pojavni oblik izdanje, proizvodna serija ili sl.)
SASTAVNO	-nije funkcionalna samostalna cjelina, ali može biti predmet zanimanja /opisa (rečenica, odlomak, pripjev, kadar...)	-niz znakova određenog znakovnog sustava putem kojih je realizirano i priopćeno sastavno djelo	-nije funkcionalno samostalna fizička cjelina, ali može biti predmet zanimanja / opisa (npr. str. 16 rukopisnog sveska)	= sastavni pojavni oblik (kod unikatne građe) -konkretni primjerak sastavnoga pojavnog oblika (kad je pojavni oblik izdanje, proizvodna serija ili sl.)

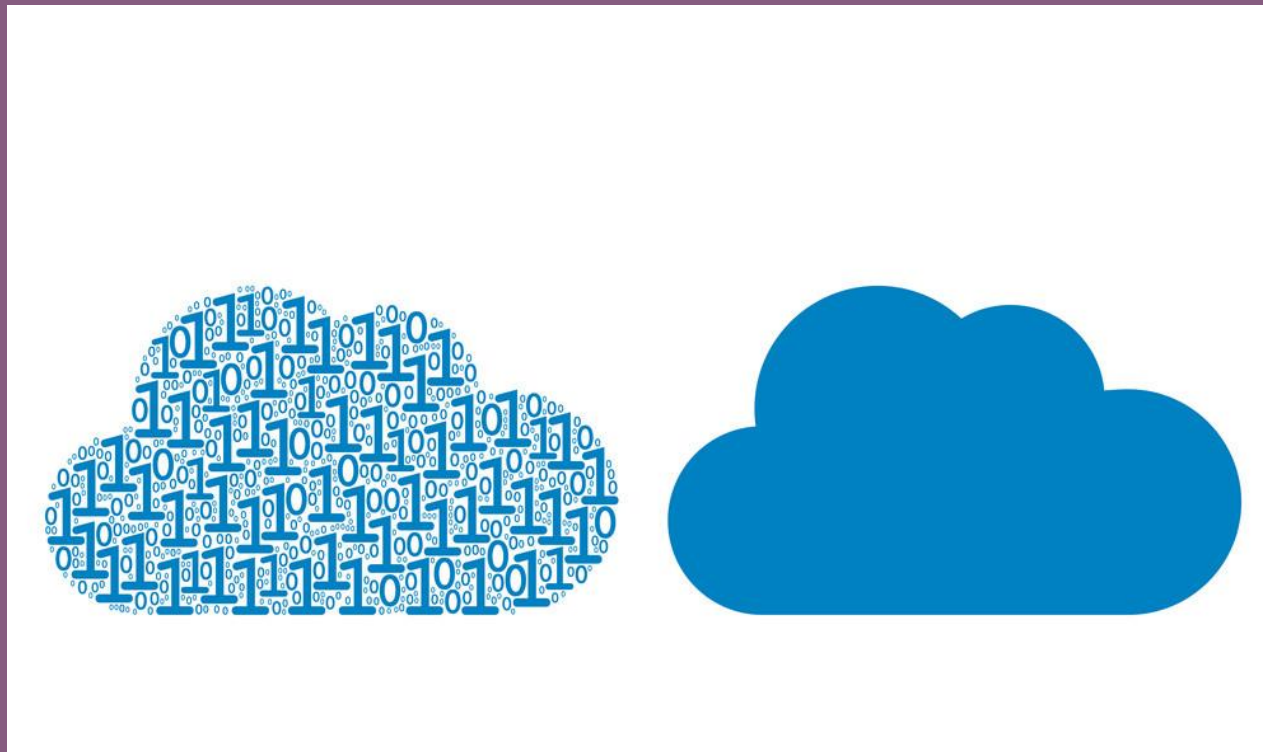

Identifikacija agenata

1. Tablice mapiranja

2. Mapiranje u sustav

Primjer: KAM - UNIMARC

3.12	Napomena o jeziku izvornika	300	Opća napomena	#	#	\$a	Tekst napomene
3.13	Pismo sadržaja	100	Opći podaci za obradu			\$a/34-35	Pismo stvarnog naslova
3.14	Napomena o pismu sadržaja	300	Opća napomena	#	#	\$a	Tekst napomene
3.15	Pismo izvornika	-	-	-	-	-	-
3.16	Napomena o pismu izvornika	300	Opća napomena	#	#	\$a	Tekst napomene
3.17	Ilustracije	105	Polje kodiranih podataka: tekstualna građa, omeđene publikacije	#	#	\$a/0-3	Kodovi za ilustracije
		215	Materijalni opis	#	#	\$c	Druge materijalne pojedinosti
3.18	Zvučni sadržaj	115	Polje kodiranih podataka: vizualne projekcije, videosnimke i film	#	#	\$a/5	Oznaka zvuka
		135	Polje kodiranih podataka	#	#	\$a/4	Zvuk
		215	Materijalni opis	#	#	\$c	Druge materijalne pojedinosti
3.19	Trajanje	127	Polje kodiranih podataka: trajanje zvučne snimke i tiskanih muzikalija	#	#	\$a	Trajanje
		215	Materijalni opis	#	#	\$a	Posebna oznaka građe i opseg
3.20	Napomena o trajanju	300	Opća napomena	#	#	\$a	Tekst napomene
3.21	Glazbeni format	125	Polje kodiranih podataka: zvučne snimke i tiskane muzikalije	#	#	\$a/0	Vrsta partiture
						\$a/1	Oznaka dionice
						\$c	Mnogostruki glazbeni oblici
		208	Skupina posebne građe: posebni podaci za tiskane muzikalije	#	#	\$a	Posebni podaci za tiskane muzikalije

Mapiranje u sustav

Podaci o ustanovi: Hrvatski Povijesni Muzej, Zagreb (700:ZAG)

SKUPINA PODATAKA O IDENTIFIKACIJI

Inventarna oznaka: HPM-104442/1
Eventualne prethodne inventarne oznake:
Zbirka / podzbirka: Zbirka zastava i zastavnih vrpca / Zastave
Vrsta/naziv predmeta: zastava [opći naziv]
Klasifikacijska oznaka prema struci:
Naslov predmeta: Austrijska bataljunska zastava gradiške pukovnije br. 8
Kategorizacija:
Broj komada: 1
Stalni smještaj: DZOV
privremeni: avosS1 (10.09.2019.)
Procjena:

SKUPINA PODATAKA O NASTANKU

Stvaratelj:
Autor
signatura:
proizvođač/
suradnik:
Mjesto nastanka:
Vrijeme nastanka: 1816. g.
Materijal: svila
Tehnika: šivanje
Dimenzije: cjelina: dužina=115 cm, širina=165 cm

OPIS

Opis: Djelomično sačuvana četverokutna zastava izrađena od žute svile sa dvoglavim, crnim orlom iznad kojeg je Rudolfova kruna te koji na prsima nosi habsburško-lotarinški štiti te se oko njega naziru ostaci lančiča Reda zlatnog runa. Po krilima ostaci manjih grbova austrijskih Nasljednih zemalja (Bohemija, Moravska,) kojih je trebalo biti izovorno deset, međutim zbog oštećenosti zastave samo ih je

dvoje raspoznatljivo. Zastava je tip M1806 carske zastave tipična za carske simbole i prikaz grbova zemalja nad kojima car ima upravu. Gornji dio bordura je očuvan te prikazuje naizmjenično crno-crveno-žuto-bijele plamice. Zastava je pričvršćena na koplje, zakucana na drveni okvir (staklenu vitrinu, HPM-104442/6) te na sebi ima zakucanu vrpcu (HPM-104442/2). Koplje (HPM-104442/4) sadrži vršak (HPM-104442/5) na kojem je druga vrpca hrvatska trobojnica c-b-p boje (HPM-104442/3) koja je vjerojatno stavljena iza 1816.

Prema muzejskoj dokumentaciji iz Dokumentarne zbirke I (HPM-PMH-30044/5) u pismu župnika J. Kolarica, koji piše za Nadbiskupski duhovni stol u Zagrebu, koji piše Narodnom muzej kako je ova zastava bila korištena u mnogim bitkama u kojima je sudjelovala Gradiška krajiška pukovnja. Opisana je bitka kod Peschiere u kojoj je sudjelovao jedan član te pukovnije koji je bio zarobljen, prevezen u Milan, te od tamo pronašao put nazad. Opisan je dan kada je Ernest Purgarić, član Gradiške pukovnije br. 8, predao ju svećeniku Relkoviću. Pri tom je ispričao slavu povijest svoje pukovnije, na što su mnogi se rasplakali i pljeskali od ponosa. Svećenik Relković prihvatio je zastavu, rekao: "S Bogom Krajino", dao zastavu zvonaru koji ju je objesio kod oltara.

Nadalje u istom dokumentu piše kako bila je izlagana na Milenijskoj izložbi u Budimpešti 1896.g. Iza 1931.g., kako piše na papiru vjerojatno stavljenom za vrijeme Ratnog muzeja, radi boljeg očuvanja u vitrinu je stavio svećenik. Slijedeći spomen ove zastave jest u Našastaru Ratnog muzeja gdje je inventirana pod brojem R.M. 163/42 (Našastar, 8.str., upis br. 10) te je opisana

Identifikator djela

Naziv

Usvojena pristupnica za djelo

Opseg

Odnos stvaratelja i djela

Materijal i tehnika

Dimenzije

[Preuzeto od Jelene Balog Vojak]

↳ HR-HDA-837 - Zajc Ivan (fond)

Naziv: Zajc Ivan (fond) USVOJENA PRISTUPNICA ZA DJELO

Signatura: HR-HDA-837 IDENTIFIKATOR DJELA

Imatelj: Hrvatski državni arhiv ODNOS AGENTA I PRIMJERKA

Skraćeni nazivi: Zajc I. (hrvatski) VARIJANTNA PRISTUPNICA ZA DJELO

Razdoblje: 1855 - 1914

Arhivske jedinica: 0.60 d/m OPSEG

Tehničke jedinica: 6 kut. OPSEG

Odgovornost: Zajc, Ivan (stvaratelj) ODNOS AGENTA I DJELA

Povijest jedinice: Gradivo je preuzeto od Hrvatskog pjevačkog društva "Kolo" iz Zagreba (79/1947). NAČIN NABAVE, PREUZIMANJA ILI PREDAJE

Sadržaj jedinice: Gradivo fonda sadrži skladbe (notne zapise i tekstove) Ivana Zajca sačuvane u izvorniku i prijepisu. Iz razvrstanih akvizicija uložena su tri sveska tiskanih partitura. Radi se o dva različita izdanja njegove opere 'Nikola Šubić Zrinjski' i prvom svesku 'Sbirka pjesama za jedan glas uz pratnju glasovira'.

OPIS SADRŽAJA

Vrste medija: Papir MATERIJAL

Vrste građe: spisi ; rukopisi NAZIV; OBLIK ILI ŽANR

Stupanj sredenosti: Nesređeno

Dostupnost: Dostupno javnosti DOSTUPNOST

Jezici: hrvatski ; talijanski JEZIK SADRŽAJA

Pisma: latinica PISMO SADRŽAJA

Obavijesna pomagala: HDA-837/P - 1 Popis gradiva OF Ivan Zajc (popis) ODNOS DOPUNE IZMEĐU DJELA I DJELA

Napomena o dopunskim izvorima: Dio ostavštine čuva se u NSK (Zbirka rukopisa i starih knjigafond br. 583, svež 20; pisama 386; Zbirka muzikalija i audiomaterijala, fond br. 717, svež. 20, pisma 386); HAZU (fond br. 617, kut. 1, notnih zapisa svež. 10, magnetofonskih vrpca 3, kazeta 5, CD-a 7) te i Muzeju grada Zagreba (fond br. 568, listova 65). DOPUNSKI IZVORI

Identifikator: HR-HDA/AJ 4754

Status zapisa: izmijenjena inačica

Podrobnost: djelomičan

Jezik opisa: hrvatski

Pismo opisa: latinica

- ↳ HR-DAZG-1132 - Kotarski sud Donja Stubica (fond)
- ↳ 2 - Građanski predmeti (serija)
 - ↳ 1 - Zajednički građanski parnični i vanparnični predmeti (podserija)
 - ↳ 2 - Građanski vanparnični predmeti (podserija)
 - ↳ 3 - Predmeti izvršenja I (podserija)

Naziv: Građanski predmeti (serija)

Signatura: HR-DAZG-1132-2

Imatelj: Državni arhiv u Zagrebu

Razdoblje: 1916 - 1941

Tehničke jedinica: 22 knj. ; 506 kut.

Sadržaj jedinice: Serija sadrži tri podserije unutar kojih su оформljene pripadajuće podpodserije. Unutar podserije građanskih parničnih i premeta uvrštena su zajednička registraturna pomagala koja se osim parnica odnose i na razne vanparnične predmete, ostavine i oduzimanje svojevlasti. Dio upisnika (1916. - 1918. godine) odnosi se na fond F.1131. Podatak naveden u rubrici napomene pri izradi sumarnog inventara.

Vrste medija: Papir

Stupanj sređenosti: Arhivistički sređeno

Identifikator: HR-DAZG/AJ 167529

FMT	MP
LDR	00000cem a2200253 i 4500
001	000197174
003	HR-ZaNSK
005	20070917131957.0
007	aj canzn
008	970902s1900 ru zzz rus
0341	a a b 10500000
035	9 (HR-ZaNSK)197385
035	9 (HR-ZaNSK)970902058
035	a (HR-ZaNSK)000197174
040	a HR-ZaNSK b hrv c HR-ZaNSK e ppiak
0410	a rus
044	a ru
080	a 912.43:35.071(470)-82
24500	a Karta Azijatskoj Rossij i Turkestanskago kraja. c Kartografičeskoe zavedenie A. Il'ina.
255	a 1:10 500 000
260	a S.Petersburg : b Izdanie kartografičeskago Zavedenija A. Il'ina, c [ca 1900].
300	a 1 zemljop. karta : b u bojama ; c 75 x 47 cm
546	b Ćir.
651 7	a Rusija x Upravna karta 2 nskps
8524	j II-SSSR-B-3
8860	2 unimarc b 00695nem0 2200241 450
SYS	000197174

IZRAZ

POJAVNI OBLIK

POJAVNI OBLIK

DJELO

PRIMJERAK

APLIKACIJSKI PROFIL I 'POLITIKA METAPODATAKA'

1. Aplikacijski profil
2. Koje elemente uključiti u opis?
3. Strukturirani vs. nestrukturirani opis
4. Određivanje granularnosti

Aplikacijski profil

aplikacijski profil = shema sastavljena od elemenata podataka iz jednog ili više standarda, kombiniranih i optimiziranih za određenu lokalnu aplikaciju

- omogućuje ustanovi/zajednici koja implementira standard da točno definira što i kako koristi
- smije koristiti elemente podataka iz više standarda, ali ne smije definirati nove elemente koji ne postoje u standardima
- može propisati upotrebu određenih nadziranih rječnika (*vocabulary encoding scheme*)
- obično utvrđuje **obveznost** pojedinih elemenata
- smije pobliže odrediti (granulirati) definicije elemenata, ali ih ne smije proširivati
- može biti dokumentiran u različitim formatima, od tekstualnih uputa do računalno čitljivih oblika (vokabular povezanih podataka)

Koje elemente uključiti u opis?

Opširnost opisa:

-broj elemenata podataka koji su uključeni u opis

-ovisi o vrsti i naravi jedinice opisa, pretpostavljenim očekivanjima korisnika, veličini i funkciji ustanove, zahtjevima informacijskog sustava i drugim uvjetima

- **obvezni**
- **obvezni kad su dostupni**
- **obvezni za određenu vrstu građe**
- **nisu obvezni**

3.6 Oblik ili žanr

Oblik ili žanr je nadzirani naziv, identifikator ili druga nadzirana oznaka koja označava vrstu kojoj pripada jedinica građe s obzirom na svrhu i organizaciju sadržaja, odabir teme i stila i druge pretežito sadržajne značajke.

Domena

Djelo

Primjenjivost

Vrsta građe: kulturni objekti, arhivsko gradivo, publikacije

Oblici sadržaja: pokretne slike, nepokretne slike, karte i planovi, tekst, izvedena glazba, notirana glazba, notirani pokret, izgovorena riječ

Vrste medija: tiskani i rukopisni, audio, video, elektronički, mikrooblik, projicirani, stereografski

Obveznost

Nije obvezno

Ponovljivost

Ponovljivo

Opseg

Oblik ili žanr među ostalim uključuje:

- rod ili vrstu djela (npr. *romani, dokumentarni filmovi, animirani filmovi*)
- namjenu sadržaja (npr. *epitafi, matične knjige krštenih, osmrtnice, katastarski planovi, aukcijski katalozi, čestitke, poslanice, priručnici, jelovnici, programi plesnih predstava*)
- način organizacije sadržaja (npr. *enciklopedije, sonate, brojalice*)

Primjer: projicirana filmska građa

Obvezno:

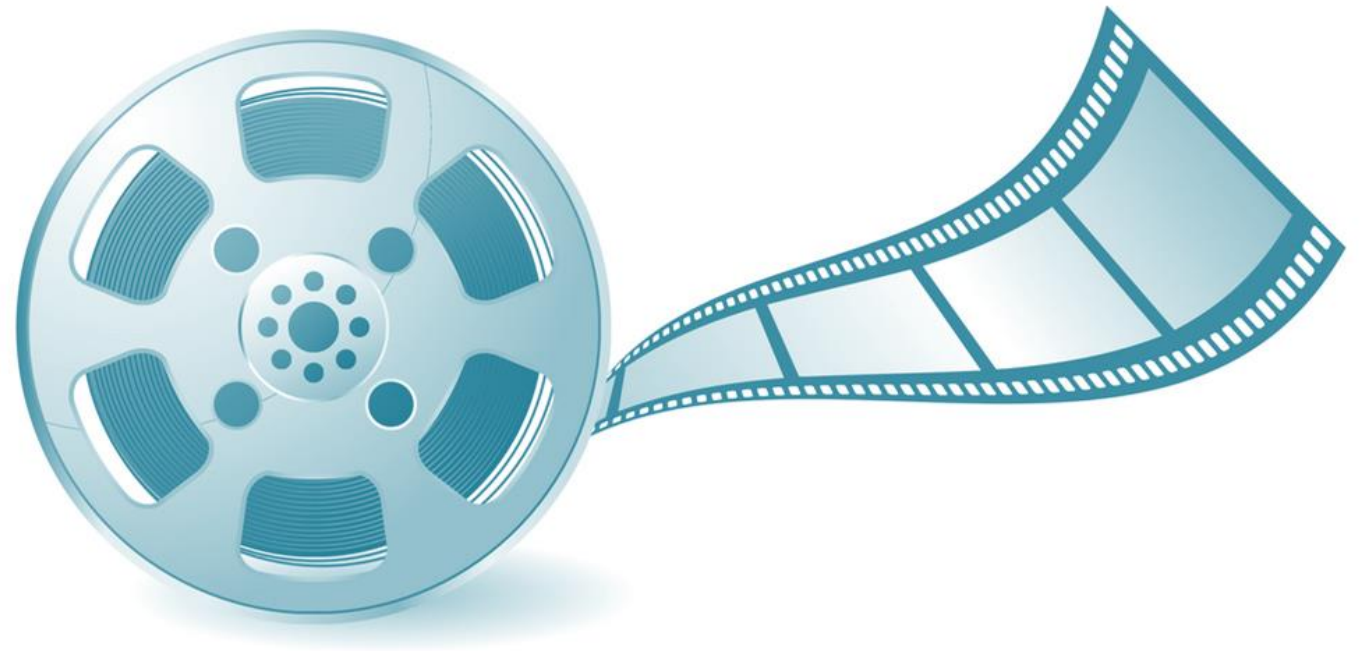
- razina opisa
- opseg
- usvojena pristupnica za djelo
- jezik sadržaja
- standard projekcije (...)

Obvezno kad je dostupno:

- stvarni prikaz
- identifikator pojavnog oblika (...)

Nije obvezno:

- medij
- oblik sadržaja
- oblik ili žanr
- trajanje
- materijalni nositelj
- boja
- ciljana publika djela (...)

Strukturirani vs. nestrukturirani opis

Naziv: zemljopisna karta

Podatak o stvarnom naslovu: Medjumurje : upravno
razdjeljenje : po stanju od 1.1.1922.

Usvojena pristupnica: Upravna karta Međimurja (1922)

Vrsta medija: tiskani

Dimenzije: 36 x 22 cm

Dostupnost: Dostupno za korištenje u čitaonici Zbirke
zemljovida i atlasa NSK

Stvaratelj: Hrvatska (1867-1918). Zemaljska vlada. Građevni
odjel

Mjesto nabave: Zagreb

Usvojena pristupnica: Hrvatska (1867-1918). Zemaljska
vlada. Građevni odjel

Varijantna pristupnica: Građevni odjel Zemaljske vlade

Sjedište: Zagreb

Usvojena pristupnica: Zagreb

Varijantna pristupnica: Agram

Određivanje granularnosti

OSOBA

je povezana s

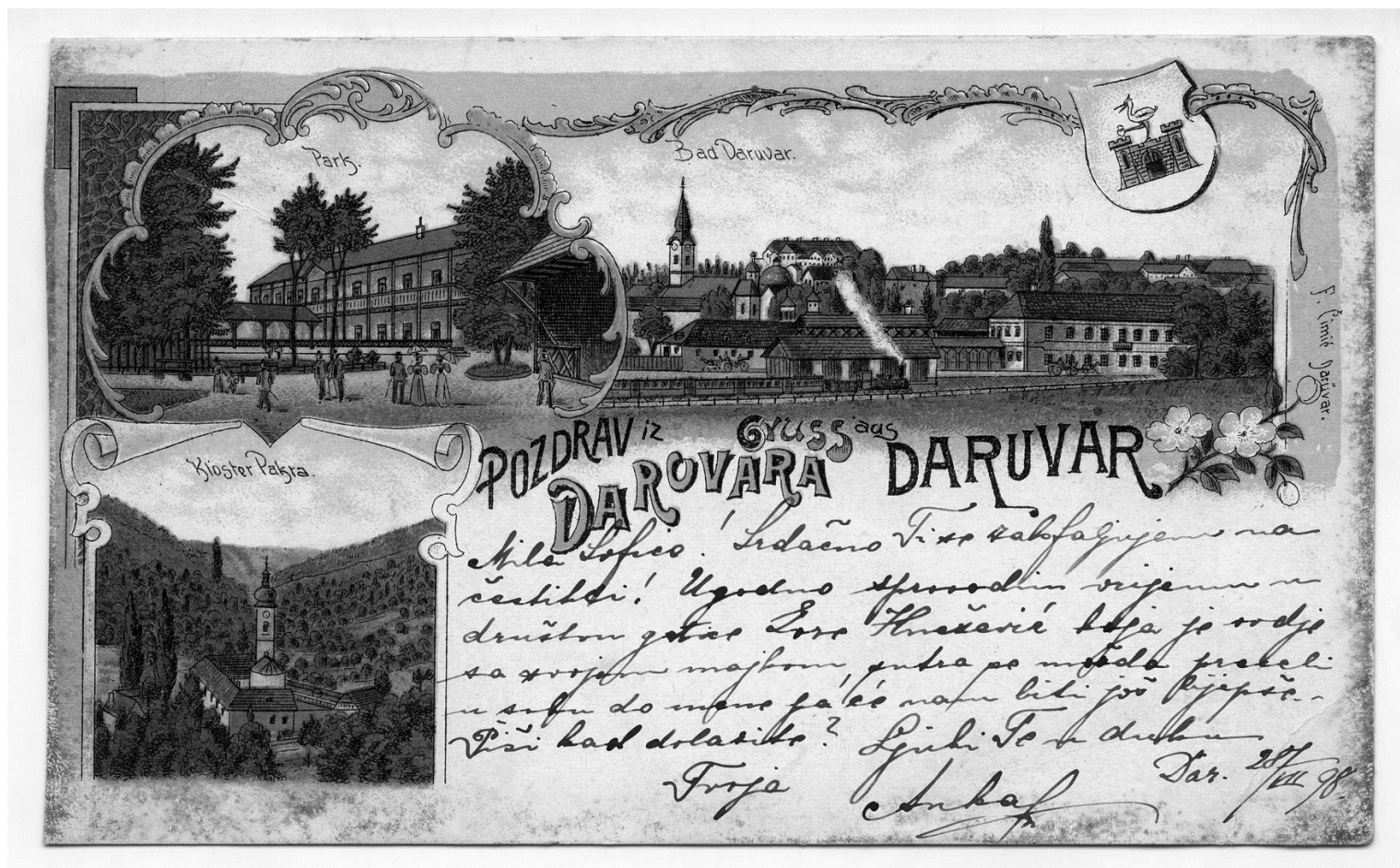
je stvaratelj

je redatelj

DJELO

Pozdrav iz Daruvara // Grüss aus Daruvar // Park // Bad Daruvar // Kloster Pakra // F. Čimić Daruvar
Pozdrav iz Daruvara = Grüss aus Daruvar : Park : Bad Daruvar : Kloster Pakra. – Daruvar : F. Čimić.

Izvor: Hrvatski povijesni muzej

Podatak o stvarnom naslovu: Pozdrav iz Daruvara = Grüss aus Daruvar : Park : Bad Daruvar : Kloster Pakra
Glavni stvarni naslov: Pozdrav iz Daruvara
Usporedni stvarni naslov: Grüss aus Daruvar
Dodatak usporednom stvarnom naslovu: Park
Dodatak usporednom stvarnom naslovu: Bad Daruvar
Dodatak usporednom stvarnom naslovu: Kloster Pakra
Podatak o tiskanju: Daruvar : F. Čimić
Ime mjesta tiskanja: Daruvar
Ime tiskara: F. Čimić

Hvala!

www.kam.hr

<https://pravilnik.kam.hr>

avukadin@nsk.hr